

Ett jämlikt Falun

Vänsterpartiet Faluns

kommunpolitiska program

2022-2026

Vår gemenskap - vår kommun

Kommun betyder gemenskap. I kommunen har alla medborgare lika rättigheter och skyldigheter och ansvar för den gemensamma nyttan. Bor och lever du i Falun är du inte en kund gentemot kommunen, du är en medborgare med rättigheter och skyldigheter. Din skyldighet är att betala skatt efter din förmåga och din rättighet är att ta del av den samhällsservice vi gemensamt i Falun finansierar.

Som medborgare är man medlem i flera olika gemenskaper, kommun, region och stat. Mellan dessa är ansvaret uppdelat, för kommunen gäller att ansvara för:

- ✓ Utbildning och omsorg för barn och unga.
- ✓ Omsorg om äldre i behov av stöd.
- ✓ Omsorg och stöd till medborgare med funktionsnedsättningar.
- ✓ Att utgöra det "sista stödet" när resten av välfärdssamhället har misslyckats.
- ✓ Planera och besluta hur vi använder "geografin/miljön" för allas bästa.
- ✓ Garantera grundlagens krav på att alla har rätt till en bostad.
- ✓ Främja medborgarnas möjlighet att fritt uttrycka och ta del av kultur.
- ✓ Främja medborgarnas hälsa.

Vi väljer vart fjärde år i kommunalval vilka vi vill ge förtroende att leda och styra det här arbetet. Det här programmet beskriver vad vi i Vänsterpartiet Falun har som grund för vår kommunalpolitik. I valmanifestet beskriver vi vilka frågor vi vill driva under nästa mandatperiod.

Våra utgångspunkter

Värderingar och principer som styr Vänsterpartiet är demokrati, jämlikhet, solidaritet och ett samhälle som fungerar väl för alla, utifrån alla människors lika värde.

Kommunalskatten är den huvudsakliga finansieringen som kommunen har för att lösa sina uppgifter. Finansieringen av den gemensamma nyttan bygger på att vi alla betalar efter förmåga. Att göra det enskilt med avgifter utifrån marknadsmodeller när ingen marknad finns, är bara ineffektivt och dyrt, det motarbetar också tanken om att vi löser saker och ting gemensamt. Och som vi alla vet "Ensam är svag". Vi vill hantera våra gemensamma resurser för att åstadkomma största möjliga nytta. "Tillsammans är vi starka".

Miljö, biologisk mångfald och klimat

Naturen är grunden för vår existens och välfärd. Klimatkris och förlust av biologisk mångfald är vår tids ödesfrågor. Redan råder klimatnödläge. Parisavtalet, som Sverige ställt sig bakom, säger att världen måste vara nere på 1990 års nivåer av koldioxidutsläpp år 2030.

Falun måste göra sin del av minskningen! Vänsterpartiets motion om en koldioxidbudget antogs av kommunfullmäktige, ett viktigt steg i rätt riktning, men det räcker inte. Klimatförändringar går inte att avvärja med enbart individuella insatser och tekniska lösningar utan det krävs samhällsförändringar.

Artkrisen är ett minst lika stort hot som klimatkrisen! En varierad natur rik på arter skapar ekosystemtjänster, tex att växter renar vår luft och bin pollinerar våra grödor. Artrikedom utgör samtidigt ett skydd mot klimatförändringar. I Sverige har avverkning av skog och igenväxning av odlingslandskap störst negativ påverkan på biologisk mångfald. Biologiska värden måste därför säkras parallellt med en nödvändig klimatomställning och utbyggnad av förnybar energi.

Att bevara naturskogar ger stora mängder lagrat kol, och att restaurera eller anlägga nya våtmarker gör samhället mindre sårbart mot översvämningar. Det senare gäller särskilt Falu tätort, som är klassat som ett område i Sverige med betydande översvämningrisk.

Andra för Falun specifika miljöproblem är luftföroreningar såsom kolväten, kvävedioxid och partiklar i stadskärnan samt tonvis med giftiga tungmetaller i marken efter närmare tusen år av gruvdrift.

Vi måste dela miljöutrymmet med alla människor och med kommande generationer. Att skapa miljö rättvisa!

Därför vill vi

- ✓ Gynna biologisk mångfald genom satsning på pollinerande insekter, ängsbruk, blomsterängar som alternativ till gräsmattor, hållbart skogsbruk, bevarande av gammelskog, fler naturreservat och våtmarker, samt genom att motverka utsläpp av växthusgaser, kalhyggesbruk, ljusföroreningar, kemiska bekämpningsmedel och byggande på jordbruksmark.
- ✓ Minska koldioxidutsläppen från kommunkoncernens transporter och uppvärmning till noll i slutet av 2026.
- ✓ Verka för god billigare kollektivtrafik i hela kommunen, på sikt avgiftsfri.
- ✓ Pendlarparkeringar med laddstolpar. Elbussar i lokaltrafiken.
- ✓ Genom ökad andel hållbar vegetarisk mat i förskola, skola och omsorg minska miljöpåverkan från matproduktion. Värna lokal och ekologisk livsmedelsproduktion.
- ✓ Genom trähusbyggande minska klimatutsläpp från byggnation och samtidigt stärka det lokala näringslivet. Ökad solcellskapacitet och solceller på kommunens byggnader.
- ✓ Genom delningsekonomi minska resursanvändning. Införa Återbruk och återvinning av virke och annat byggmaterial.
- ✓ Verka för att kommunen har en aktiv och stöttande roll för medborgarna när det gäller energieffektivisering, uppvärmning, återvinning och skydd mot översvämning.
- ✓ Snarast avveckla Falu kommuns delägarskap i AB Dalaflyg.

Samhällsplanering - är också en miljö- och klimatfråga

Vänsterpartiets miljö- och samhällspolitik bygger på grundlagen – ”Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa”.

Det innebär att våra gemensamma beslut måste leda till en livskraftig miljö, nu och i framtiden. Det innebär också att bostad är en mänsklig rättighet, inte en handelsvara!

I en kommuns uppgifter ingår att planera för hur markanvändningen inom ett geografiskt område tillgodoser boende, arbetsplatser och rekreation.

Infrastrukturen skall utformas rättvist mellan alla kommundelar samtidigt som hänsyn tas till konsekvenser, både nu och i framtiden. Våra ställningstaganden utgår från den gemensamma nyttan av hur vi använder marken, inte utifrån enskildas önskemål om värdestegring eller status.

Samhällsplanering måste ske utifrån långsiktiga visioner om vad vi vill åstadkomma eftersom den har långsiktiga konsekvenser. Beslut som tas idag kommer att påverka i många hundra år framåt. I dagens Falun ser vi exempel på det i rutnätsplanen som har sina rötter i 1600-talet, i järnvägens placering som beslutades på 1800-talet och i resterna av den fyrfiliga genomfartsleden, ett beslut grundat på 1950- och 1960-talets syn på bilism.

För ett hållbart samhälle krävs att det är socialt hållbart, jämlikt och jämställt. Därför krävs samhällsförändringar med gemensamma investeringar och satsningar i välfärden, att hela Falun skall leva. Ett samhälle för alla - inte bara några få!

Därför vill vi

- ✓ Möjliggöra för ny bebyggelse i stadskärnan, i landsbygdens serviceorter och längs kollektivstråken och som passar in i Faluns kulturhistoriska miljö. Vi värnar om allmänhetens tillgång till vatten och den höga biologiska mångfalden längs våra vattendrag genom att värna om strandskyddet. Vi vill ta höjd för ökade vattenflöden och översvämningsrisker.

- ✓ Bevara jordbruksmark och annan brukningsvärd jord för kommande generationer.

- ✓ Genom hållbar samhällsplanering stärka social gemenskap med mötesplatser i det offentliga rummet, förbättra luftkvalitet och minska utsläpp från trafik. Närhet till natur och friluftsliv.
- ✓ Verka för bostadsområden med blandad bebyggelse och olika boendeformer där människor från olika samhällsklasser, generationer och bakgrund möts. Med närhet till förskola och skola. Med torg och platser för lek och idrott. Att göra det enkelt att välja bort bilen.
- ✓ Genom förbättrad framkomlighet för cyklister och fotgängare samt säkra skolvägar öka vardagsmotion och förbättra miljön. Snöröjning på cykel- och gångbanor ska prioriteras och cykelplanen genomföras.
- ✓ Verka för att sociala- och miljökrav beaktas vid upphandling.

Välfärden är till för oss alla

Vänsterpartiet slår vakt om den grundläggande kommunala uppgiften, en aktiv socialpolitik. En aktiv socialpolitik innebär att kommunen arbetar främjande, förebyggande och skapar förutsättningar för alla i kommunen att kunna leva friska och hälsosamma liv.

Det är en politik som arbetar för mer jämlikhet och jämställdhet i samhället och som har som utgångspunkt att människan gör så gott den kan utifrån sina förmågor och möjligheter. Detta synsätt skiljer sig markant från tiden före socialpolitiken då kommunernas uppgift var att bedriva fattigvård. Då var kommunens agerande ett sätt att visa förbarmande. Detta synsätt börjar så sakteliga infiltrera dagens socialpolitik, med ökade krav på motprestationer och ställda villkor för att kunna ta del av välfärden.

Vänsterpartiets uppfattning är att människan är god och har en inneboende önskan att göra gott, men att hen på grund av olika omständigheter inte alltid har förmågan eller förutsättningar att lyckas. Därför är det socialpolitikens roll är att jämna ut förutsättningarna och vara stödjande där behov finns.

Välfärden är samhällskontraktets viktigaste beståndsdel, genom vår skatt har vi försäkrat alla människor i kommunen ett skydd, ett skydd från fattigdom och att vara beroende av andra människors välvilja.

Det ingår i kommunens socialpolitik att se till att god omsorg bedrivs för våra äldre, de med psykisk ohälsa, våldsutsatta och de med beroendeproblematik.

Ekonomiskt utsatta ska stödjas och få ett respektfullt bemötande. Särskilt ska barn och ungas och deras familjers behov av stöd och hjälp betonas för att förhindra utslagning i tidig ålder. Barnperspektivet ska alltid finnas med. Kommunen och regionen ska fortsätta utveckla samarbetet kring rehabilitering och andra delar av vården. Vänsterpartiet stödjer kommunens samverkan med regionen för personer med psykisk ohälsa, äldre med vård- och omsorgsbehov och "Tillsammans för varje barn".

Tillsammans för varje barn innebär att på bästa möjliga sätt tillgodose barns behov genom att arbeta förebyggande och tillsammans hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola. Barn och unga i Falun ska få bästa möjliga uppväxt genom snabba, tidiga och väl koordinerade insatser - när de behövs och där de behövs.

Äldreomsorgen berör oss alla

Vi är kanske själva äldre eller är anhöriga eller så arbetar vi i äldreomsorgen. En bra äldreomsorg är inte bara en välfärdsfråga, det är också en viktig jämställdhetsfråga. Kvinnor är klart överrepresenterade både bland personal och bland de anhöriga. En utbyggd och välfungerande äldreomsorg är en förutsättning för att människor ska kunna delta fullt ut på arbetsmarknaden.

Hemtjänsten behöver delas upp i mindre arbetsgrupper så de äldre inte behöver mötas av ett stort antal olika personer. Varje kommundel ska ha en eller flera hemtjänstgrupper. Det innebär en trygghet för både de äldre och personalen. Allt fler äldre upplever sig mer ensamma. Därför är det viktigt med en bra dagverksamhet som är till för både de äldre som bor på äldreboende och de som fortfarande bor i eget boende.

Kommunens korttidsboende ska fortsatt utvecklas. Samarbetet mellan kommunen, regionen och övriga dalakommuner behöver stärkas. Korttidsboende ska erbjuda en bra eftervård och rehabilitering med väl utbildad rehabiliteringspersonal.

Målgruppen för växelvård är en annan och behöver särskilda avdelningar och ska inte blandas ihop med korttidsboende. Som anhörigvårdare ska det vara en självklarhet att kunna lita på kommunens omsorg när den anhörige behöver avlastning.

Vänsterpartiet föreslår att ett anhörigcentrum startas på På Kulturhuset Tio14 som ska erbjuda kostnadsfritt stöd till Faluns kommuninvånare. Utan krav på tidsbeställning eller biståndsbedömning. Rådgivarna ska ha sekretess och besöken ska inte journalföras. Besökare ska kunna få rådgivning av demenssjuksköterska, syn- och hörselinstruktör och anhörigkurator som finns på plats vissa tider i veckan.

Det är viktigt att det är behoven som avgör hur en verksamhet utformas och där stort individuellt inflytande ska ges över insatserna.

Att ha inflytande är inte likställt med att ha en mängd privata utförare att välja mellan. Att ha inflytande är att få sina behov tillgodosedda och vara delaktig i utförandet, det skiljer sig markant från villkoren i en marknad där den enskilda blir begränsad till vad marknaden har att erbjuda. Välfärden ska vara jämlik och fördelad på så sätt att oavsett var du än bor i kommunen, vilka svårigheter du än har, ska du ha samma rätt och samma möjlighet att ta del av välfärden.

Därför vill vi

- ✓ Avveckla LOV inom äldreomsorgen.
- ✓ Försämringar inom LSS på nationell nivå måste motverkas på kommunal nivå.
- ✓ Öka samverkan mellan olika aktörer i samhället, inte minst inom kommunen.
- ✓ Barnperspektivet ska alltid beaktas, i varje beslut.
- ✓ Breddinförande av "Tillsammans för varje barn".
- ✓ Fördubbla antalet ungdomsstödjare.
- ✓ Samverka med andra kommuner om HVB-hem och familjehem.
- ✓ Förenkla handläggningen så att personer med missbruksproblem får tidigt stöd.
- ✓ Motverka våld i nära relationer.
- ✓ Nej till avgifter i skyddat boende.
- ✓ Ersättning i daglig verksamhet ska även gälla socialpsykiatrin.

- ✓ Ingen ska behöva vara hemlös i Falu kommun.
- ✓ Starta lågtröskelboende för människor med missbruksproblem.
- ✓ Återinför korttidsvård.
- ✓ Platser för personer i behov av växelvård eller korttidsvård ska inte blandas.

Mäns våld mot kvinnor

Mäns våld mot kvinnor kan ses som den yttersta konsekvensen av ett ojämställt samhälle. Förutom lidandet för den som är utsatt påverkar våldet också närstående och innebär stora kostnader för samhället, individen och framtida generationer.

Mäns våld mot kvinnor är ett komplext problem som genomsyrar hela samhället. Vänsterpartiet vill göra en permanent och kontinuerlig utbildningssatsning för all personal i Falu kommun som möter människor i sitt arbete.

Alla har rätt till en egen, trygg bostad och enligt lag är det kommunernas skyldighet att förutse och planera för detta. Den våldsutsatta kvinnan har ofta begränsade ekonomiska resurser på grund av förlorad arbetsinkomst, att våldsutövaren tagit kontroll över ekonomin och/eller tvingat den utsatta att ta över lån och skulder. Kvinnan tvingas därför ofta välja mellan att stanna kvar i den våldsamma relationen eller att bli hemlös.

Det kommunala fastighetsbolaget i Falu kommun behöver säkerställa den grundläggande rättigheten till en egen, trygg bostad för våldsutsatta kvinnor och barn.

Forskning visar tydligt att en man som vet att grannarna kan agera slår mer sällan. En kvinna som vet att grannarna kan agera skriker högre. Vi vill därför att Kopparstaden *undersöker möjligheten att anta* metoden Huskurage.

Vi vill också stärka kvinnojouren genom långsiktig, stabil finansiering. Det är svårt för kvinnojouren i Falun att planera långsiktigt på grund av att man återkommande behöver söka fondmedel. Ett offentligt partnerskap mellan kvinnojouren och kommunen skulle underlätta arbetet.

Skolan är den viktigaste delen för att förebygga framtida kränkningar och våld. Därför behöver sexualundervisningen uppdateras och tidigareläggas och anpassas efter barns och ungdomars vanor och värderingar.

Varje skolenhet måste ges möjlighet och kompetens att förebygga våld och kränkningar samt att undervisa vad människors lika rättigheter och jämställdhet innebär i verkligheten. Då kopplingen mellan pornografi och mäns våld mot kvinnor är tydlig behöver även detta inkluderas i sexualundervisningen.

Falu kommun behöver satsa på ungdomsverksamhet kopplad till att förebygga mäns våld mot kvinnor. På fritidsgårdar kan man satsa på bra filmer, särskilda jämställdhetskvällar och samtal kring detta.

Därför vill vi

- ✓ Göra en permanent och kontinuerlig utbildningssatsning för all personal i Falu kommun som möter människor i sitt arbete.
- ✓ Säkerställa den grundläggande rättigheten till en egen, trygg bostad för våldsutsatta kvinnor och barn.
- ✓ Stärka kvinnojouren genom en långsiktig och stabil finansiering. Nej till avgifter i skyddat boende.
- ✓ Ge skolan resurser att undervisa om att förebygga våld och kränkningar samt att undervisa vad människors lika rättigheter och jämställdhet innebär i verkligheten.
- ✓ Satsa på ungdomsverksamheten i Falun.

Bostäder är en mänsklig rättighet - inte en handelsvara

Kopparstaden AB är Falu kommuns allmännyttiga bostadsbolag som äger och förvaltar drygt 6.000 lägenheter. Kopparstaden har förutom själva bostadsbeståndet också ett socialt hållbarhetsperspektiv, man erbjuder praktikplatser och också anställningar till personer som har svårt att få anställning, av olika orsaker.

Kopparstaden har gett förtur till sommarjobb till ungdomar som bor i bolagets områden. De har också börjat bygga mer hållbart, t ex hus i trä. Hyresgäster som bor i en del av Kopparstadens områden har fått mer att säga till om i utformningen av både hus och uteområden.

Därför vill vi

- ✓ Ge Kopparstaden ägardirektiv som ger bostadsbolaget möjlighet att renovera och bygga nytt med rimliga hyresnivåer och långsiktigt hållbar ekonomi. Nej till renovräkningar. Mer hållbart byggande, även vid renoveringar.

- ✓ Utöka borgensramen för Kopparstaden. Sälj inte ut fler hyresrätter.

- ✓ Bygg fler hyresrätter med rimliga hyror, även i landsbygdens tätorter.

- ✓ Nej till fri hyressättning.

- ✓ Verka för bostadsområden med blandad bebyggelse och olika boendeformer.

Likvärdig skola och barnomsorg

Skolan ska ge alla elever likvärdiga möjligheter till en bra utbildning.

Vänsterpartiet vill se en likvärdig skola och barnomsorg där alla barn, elever och studerande ges det stöd och de förutsättningar de behöver för att kunna utvecklas.

Skola och barnomsorg ska finnas tillgängligt i kommunens alla delar, även på landsbygden.

En jämlik skola är bra för alla. När elever med olika bakgrund möts förbättras både resultaten och sammanhållningen. För att kunna kompensera för elevers olika bakgrund och behov behöver skolans resurser användas rätt. Det ska finnas tillräckliga resurser för särskilt stöd redan i förskolan och under de första åren i grundskolan.

Skolan och barnomsorgen ska vara gemensamt finansierad och demokratiskt styrd. Vinstjakten ska stoppas och bara organisationsformer som inte är vinstdrivande ska få bedriva fristående skolor.

I nationella jämförelser har Faluns grundskolor i snart ett decennium legat mycket lågt i flera viktiga aspekter. Resurstilldelningen till undervisning (efter det att kostnader för lokaler och städning betalats via interndebitering) har varit bland de lägsta i Sverige.

Lönemässigt ligger Falun mycket lågt i nationella jämförelser. Något som är ödesdigert i tider av stor lärarbrist.

Det finns förskoleavdelningar i Falu kommun med alltför stora barngrupper. Faluns förskola ska ha som mål att följa Skolverkets allmänna råd om maximala gruppstorlekar och andra direktiv och allmänna råd, lutad mot forskning om barnets bästa.

Det är rimligt med ett tak på elva barn i grupper med 1-2-åringar och femton till sexton barn i grupper med barn i 3-6-årsåldern.

Skolornas och förskolornas lokaler ska vara ändamålsenliga och väl underhållna med god ventilation och toaletter i gott skick i tillräckligt i antal. Lokalerna ska vara likvärdigt utrustade med väl fungerande internetuppkoppling, ljud och video. Utemiljön ska locka till rörelse, vara tillräckligt stor i förhållande till antal barn och med tillräckliga skuggförhållanden.

För en bra och jämlik undervisning krävs att varje barn har tillgång till egen dator. Centralt inköp av datorer och övriga digitala hjälpmedel är kostnadseffektivt och jämlikt. Alla skolor ska ha samma möjligheter.

Därför vill vi

- ✓ Stor lönesatsning på 2000 kr/månad till samtliga anställda i skolverksamheten för att kunna behålla duktig personal och rekrytera ny. Personalen är den enskilt viktigaste faktorn för en bra skola.
- ✓ Kraftigt ökade generella anslag till skolan, inklusive till modellen "Tillsammans för varje barn".
- ✓ Större pott för att kompensera skolor för elevers olika bakgrund och behov.
- ✓ Landsbygdens skolor ska behållas och utvecklas.
- ✓ Bevara mångfald av storlekar på skolor och förskolor.
- ✓ Centralt inköp och distribuering av digitala hjälpmedel .
- ✓ Andelen behöriga lärare behöver kraftigt öka.
- ✓ Fria arbetskläder till personalen i barnomsorgen.

Satsa på kulturen - kultur och fritid hör samman

Kultur är i vid mening ett övergripande begrepp som definierar en gemenskap mellan människor.

Kultur är bl.a. våra gemensamma minnen, berättelser, traditioner, utbildning, språk i tal och skrift.

Kultur är det kitt som gör oss till sociala och mänskliga individer och som gör att vi känner till vårt förflutna som vi kan referera till och förstå vår egen tid.

Vänsterpartiet i Falun vill att kulturen, i vid mening, skall genomsyra alla beslut och all planering för samtliga verksamheter i kommunen.

Falun är huvudstad för kulturen i Region Dalarna, ändå är kulturen i Falu kommun eftersatt på flera områden.

Det saknas en handfast plan för vad kommunen vill med kulturen och dess olika inriktningar. Vi vill därför att det tas fram en ny plan för hur Falu kommun vill att kulturen ska utvecklas och hur den kommunala kulturen skall komplettera Regionens kulturinstitutioner och kulturliv.

Biblioteken är en naturlig samlingsplats för kommunens medborgare för att få information och rekreation.

Falu kommun har fyra aktiva bibliotek som även fungerar som servicepunkter.

När det gäller kommundelsbiblioteken - Svärdsjö, Bjursås, Vika - vill vi i Vänsterpartiet utöka öppettiderna för att biblioteken fullt ut ska kunna fungera som de servicepunkter och samlingspunkter som det är tänkt.

Vi vill öppna biblioteket i Enviken och stärka verksamheten i biblioteket i Sundborn. För äldre och för de som inte kan nyttja biblioteken vill vi att verksamheten ”Boken kommer” skall stärkas.

En fullstor bokbuss bör anskaffas med tätare turer än idag och med längre hålltider.

Vidare är det av största vikt att grundskolebiblioteken i kommunen får tillgång till utbildade bibliotekarier och likvärdiga resurser som de två gymnasieskolorna i Falu kommun. Att samordna kommundelsbibliotek och skolbibliotek kan vara en bra metod.

Vi vill genomföra en grundlig genomgång av vad Kulturhuset kan användas till och vad lokalerna är anpassade för. Särskilt viktigt är det med tillgång till repetitionslokaler för unga som vill spela musik eller teater.

De verksamheter som bedrivs i nuläget är Kulturskolan och "Kreativ verkstad" på torsdagar.

Kulturskolan arbetar för att nå ut med kultur till fler barn och unga och utöver traditionell musikundervisning utövas instrumentträning i större grupper för att minska köerna.

Kulturskolan arbetar också aktivt i skolorna med besök. I samarbete med "Centrum för flerspråkighet" arbetar man också med barn och unga som är nya i Sverige och som ännu inte har kommit in i den vanliga skolan.

Vi vill att kulturskolan ska ha kapacitet att ta emot alla som vill vara med, att köerna ska försvinna och att inga barn eller unga ska stängas ute från kulturen på grund av ekonomiska förutsättningar. Därför vill vi lägga mer resurser på kulturskolan, så att vi kan minska köerna och arbeta för en avgiftsfri kulturskola.

Musikkollon och "Bästa lovet" är två bra tillfällen för barnen att komma i kontakt med kulturen i Falun.

En meningsfull fritid

En fritid med ett brett utbud av olika aktiviteter bidrar till ett aktivt och kreativt liv för våra medborgare, en viktig folkhälsoaspekt.

Vi vill ha ett samhälle där en aktiv fritid är möjlig för alla, även för de som inte har råd att betala allting själv.

Den enskilda ekonomin eller var man bor i kommunen skall inte få avgöra hur fritiden kan nyttjas, särskilt skall barn och unga gynnas av kommunala satsningar på fritidsaktiviteter. Vi vill att kommunens barn och unga ska få möjligheter att prova på en mängd kultur- och idrottsaktiviteter, utan ekonomiska begränsningar.

De äldre får inte heller glömmas bort då vi vet att många är fortsatt aktiva med åren och kräver ett större utbud. Det är av stor vikt att tillgodose vuxna och äldres behov av fritids- och kulturaktiviteter. Föreningslivet är en viktig del för kultur- och fritidsaktiviteter för alla åldrar.

Genom "Bästa lovet" har kommunens skolbarn blivit erbjudna ett 'smörgårdsbord' av gratis aktiviteter på skolloven. Detta är en viktig verksamhet då barn och unga får en möjlighet att uppleva många olika uttrycksformer och aktiviteter utan att vara bundna av föräldrarnas ekonomi. Därför vill vi fortsätta att prioritera "Bästa lovet" och öka samverkan med bland annat kulturskolan, biblioteken och föreningslivet.

Det behövs fasta fritidsgårdar i Falun och i kommundelarna, som inriktar sig på att möta ungdomar på helgkvällar och veckoslut. En plats där vuxenvärlden är närvarande, stöttande och vägledande

“Fritid för unga” som infördes för några år sedan innebär att aktiviteter för ungdomar skall ske på ungdomars initiativ och att det då beror på aktiviteten, var denna genomförs någonstans.

Om dessa två verksamheter samverkar fångar man upp ungdomar som bara vill ha en plats att gå till men också bli den plats där ungdomar får inspiration att besöka ”Fritid för ungas” aktiviteter där vissa aktiviteter kan genomföras i fritidsgårdarnas lokaler.

På så sätt kompletterar fasta fritidsgårdar och “Fritid för unga” varandra.

Vid Dikarbacken har ett kulturresevat utvecklats i ”Naturskolans” regi som är en del av Kulturskolans verksamhet. Syftet är att visa på den kulturhistoria som är kopplad till Falu gruva genom att visa upp den historiska miljön och den djurhållning som var rådande på den tiden.

Dikarbacken är ett uppskattat besöksmål bland många kommuninvånare och turister genom de aktiviteter som erbjuds skolbarnen i kommunen som gör att de får uppleva historien på ett praktiskt vis.

Vi ser denna verksamhet som betydelsefull. Därför vill vi prioritera de behov som kulturresevatet behöver och de resurser som ”Naturskolan” behöver på sikt; och i samverkan med andra aktörer behöver Falu kommun ansvara för att bevara Världsarvet på bästa sätt.

Det nya badhuset/simhallen i kommunen skall vara klart 2022. Vänsterpartiet i Falun vill att kommunens medborgare ska kunna besöka badhuset utan tyngande kostnad. De ekonomiska hindren måste avvärjas för att ge våra medborgare förutsättningar att ta del av simhallen. Vi kommer att prioritera sänkta entrépriser till badhuset och andra anläggningar på Lugnet i framtiden.

Därför vill vi

- ✓ Mer medel till fasta fritidsgårdar i Falun och att kommunen, som minst, inrättar en fast fritidsgård i varje större kommundel, med fokus på kvällar och helger.
- ✓ Samverkan mellan fasta fritidsgårdar och “Fritid för unga” kräver mer medel.
- ✓ Ett levande och öppet kulturhus och en ökad satsning på kulturskolan.

- ✓ Ett badhus för alla med lägsta möjliga entreavgift.
- ✓ Vidareutveckling av "Bästa lovet".
- ✓ Kulturen som en röd tråd i "Bästa lovet" och "Fritid för unga".
- ✓ Värna "Naturskolan" och kulturresevatet i Dikarbacken.
- ✓ Mer samverkan för utveckling av föreningarnas verksamheter.
- ✓ Mer samverkan med länskulturinstitutionerna.
- ✓ Värna om Världsarvet.

Trygga anställningar och ett mänskligt arbetsliv

Kommunen som arbetsplats.

En anställning och lön är för de flesta vuxna det viktigaste, det ger möjlighet till allt annat som utgör ett liv, familj, boende, fritidsintressen och identitet.

Kommunen levererar i första hand tjänster. Det är det mellanmänniska mötet mellan en kommunanställd och medborgaren som är tjänsten som skall levereras. Kvaliteten på dessa tjänster avgörs i stor grad av hur kommunen behandlar sina anställda. Att inte behöva oroa sig om man får lön nästa månad eller om den skall räcka fram till månadsskiftet är avgörande för hur bra man kan göra sitt jobb.

Att arbeta i Falu kommun skall innebära en trygg anställning som gör det möjligt att planera sitt liv. Lönen för arbetet skall sättas utifrån arbetets innehåll utan hänsyn till kön, ålder eller ursprung. Arbetsmiljön skall garantera, inte bara det fysiska utan också det sociala välmåendet. Tilliten till anställdas kompetens och förmåga är grundläggande för ett bra arbete, en organisation som baseras på övervakning och detaljstyrning är ineffektiv och dyr.

Det är allt svårare att rekrytera personal till äldreomsorgen. Samtidigt som vi får allt flera sjuka äldre som är i behov av hjälp av välutbildad personal.

Falu kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare. Personalen måste kunna kombinera arbete med familj och fritid.

Vänsterpartiet kommer därför att budgetera för 6 timmars arbetsdag/30 timmars arbetsvecka med bibehållen lön till vårdbiträden och undersköterskor som arbetar i äldreomsorgen. Det är också viktigt med kontinuerlig fortbildning så att både personal och äldre känner trygghet.

Vänsterpartiet ger skolan den ekonomiska förstärkning den behöver för att kunna utvecklas och utveckla eleven i en lugn arbetsmiljö. De strama budgetförutsättningar som skolan dragits med under flera år har skapat kaos, förvirring och ångest i organisationen.

Sjukskrivningarna ökar och slutligen leder det till att kommunens barn och unga får en sämre skola och utbildning. Vi står inför en akut lärarbrist och måste inte minst därför erbjuda en attraktiv arbetsplats för lärande, med goda pedagogiska förutsättningar och konkurrenskraftigt löneläge. Det är av yttersta prioritet att en ordentlig satsning görs på skolan. Sådana har vi gjort i våra budgetförslag över senaste åren, och det kommer vi fortsätta prioritera.

Vänsterpartiet vill genomföra en riktad och nödvändig lönesatsning för ca 2.700 medarbetare inom skola och barnomsorg, vård och omsorg. Det innebär 2.000 kronor per månad utöver avtalad löneökning för välfärdens arbetare. Det är ett pris vi måste vara beredda att betala och det gör vi gemensamt.

I Falun existerar många anställningsformer, den vanligaste tillsvidareanställning, och en mängd tidsbegränsade anställningar. För individen innebär allt annat än tillsvidareanställning ett stort mått av otrygghet och svårigheter att planera sin framtid.

Till exempel är det svårt att få hyreskontrakt eller banklån om man bara har tidsbegränsad anställning. För många nyanlända svenskar så innebär tidsbegränsade anställningar också att man inte kan få uppehållstillstånd. Något som försvårar integrationen i det svenska samhället. Även för arbetsgivare innebär tidsbegränsade anställningar höga kostnader och andra problem.

Därför vill vi

- ✓ Löneökning med 2000 kr utöver ordinarie lönellyft inom skola, barnomsorg, vård och omsorg.

- ✓ 6 timmars arbetsdag/30-timmars arbetsvecka.

- ✓ Modellen för internt köp och sälj av tjänster och varor behöver grundligt reformeras.

- ✓ Arbetskläder för personal som behöver det, till exempel fria arbetskläder inom barnomsorgen.

Landsbygden - en tillgång för alla

Ett jämlikt samhälle innebär inte bara att individerna skall vara jämlika. Det innebär också att olika geografiska delar skall ha samma möjligheter. Falu kommun består inte enbart av centralorten Falun. Falun består även av tätorter, landsbygd och glesbygd.

Om man tittar på en karta över vår kommun så ser man att förutom tätorterna Vika, Sundborn, Svärdsjö, Enviken, Grycksbo, Bjursås/Sågmyra och Aspeboda så finns det många små glesbygdsbyar. Byar som ligger upp till cirka 10 mil från centrala Falun.

För att landsbygden ska kunna bli livskraftig, så måste den kommunala servicen hålla en bättre nivå än vad den gör idag.

Det behöver finnas tillgång till bostäder, mataffär, skola och förskola, fritidsgård, äldreomsorg, vårdcentral, bibliotek, kollektivtrafik, bra vägunderhåll, inte minst vintertid och ett utbyggt snabbt bredband.

Kommunen har ett ansvar för att den kommunala servicen ska finnas inom rimligt avstånd, såsom skola, barnomsorg, bibliotek, hemtjänst och trygga samlingspunkter för våra ungdomar.

För att få ett jämlikt Falun, så behöver vi en bättre kollektivtrafik på landsbygden. Det måste finnas goda möjligheter för oss alla att kunna ställa bilen och istället välja att åka kollektivt. En fungerande och billig kollektivtrafik krävs inför framtiden, för landsbygdens utveckling och miljön.

Kommunen bör underlätta för nya företag att etablera sig på landsbygden och att arbeta hemifrån. Det innebär att Falun ska satsa mer på bredbandsutbyggnad i hela kommunen. Som Faluns största arbetsgivare har kommunen också ansvar för att kommunala arbetsplatser skapas i hela kommunen.

För att människor ska kunna flytta till landsbygden så behövs det byggas både vanliga hyreslägenheter, 65+ boenden och boenden för demens- och hög omvårdnad.

Viktiga tillgångar för landsbygden är turism med historiska platser och med många fina naturupplevelser. Här är det viktigt att värna om strandskyddade områden.

Idag är Sverige enbart självförsörjande på spannmål, morötter och socker. Jordbruket måste stärkas och utvecklas, så att vår inhemska produktion av livsmedel ökar och att vi blir självförsörjande på flera livsmedel. Därför viktigt att inte bygga på bruksvärd mark. Kommunen behöver öka sin andel av inköp av när odlade och ekologiska produkter.

Skogsbruket är en naturlig framtidsbransch. Kommunen ska främja en hållbar användning av trä och andra råvaror från skogen. Skogsbruket ger många arbetstillfällen i flera led.

Klimatet, markanvändning, bostadsbyggande är frågor som är viktiga för landsbygden. Här finns kunskap om hur det ser ut och hur det skulle kunna se ut hos kommunbygderådet och landsbygdsrådet.

Landsbygden har goda möjligheter att utvecklas och bidra till omställningen till ett hållbart samhälle. För detta behövs en politik som ser landsbygden som en möjlighet och en del av lösningen, istället för ett problem. Politiken måste hänga samman, myndigheter måste samordnas och regionalpolitiska aspekter måste utgöra en viktig del av beslutsunderlagen.

Därför vill vi

- ✓ Utveckla de kommunala servicepunkterna utanför staden och återupprätta servicen i tätorterna.
- ✓ Bygga vanliga hyreslägenheter, 65+ boenden och boenden för demens- och hög omvårdnad.
- ✓ Åter skapa fasta fritidsgårdar i tätorterna, i samarbete med Fritid för unga.
- ✓ Återuppbygg och utöka biblioteken på landsbygden. Ett samarbete med skolbiblioteken där möjlighet finns.
- ✓ Fördela kommunala arbetsplatser i hela kommunen.
- ✓ Skapa god kollektivtrafik i hela kommunen. Inför avgiftsfri kollektivtrafik eller till exempel en-zontaxa och reducerade avgifter för ungdomar och pensionärer.
- ✓ Bevara jordbruksmark och annan bruksvärd mark för framtida behov.

- ✓ Ge de intresseföreningar/hembygdsgårdar som aktivt arbetar mer ekonomiskt stöd.

Det ska vara lätt och roligt att bli gammal i Falun

“Hur vi bemöter våra gamla beror på graden av vår kultur och bildning. Om vi ser ner på våra äldre förtrycker vi alla svaga i samhället utan att inse att alla människor har ett lika stort berättigande till ett värdigt liv från den dagen hon blir född och fram till ålderdom och död. Det lika värdet får aldrig räknas i kronor utan i möjligheten att få leva ett liv fullt ut.”

“Vänsterpartiet beslutade vid kongressen 2020 att en tydlig politisk och organisatorisk strategi för och med den äldre generationen ska utformas, med målet att utveckla politiska förslag som möter de problem som den äldre generationen upplever och möjliggöra för fler äldre att kämpa tillsammans med oss för bättre samhälle och en värdig ålderdom.”

“I början av 2010-talet beställde och betalade Falu kommun flera hundratusen för en utredning om en centralt belägen samlingsplats för äldre. Kulturhuset tio14 var den senaste platsen som ansågs vara lämplig för detta. I flera omgångar fick grupper av äldre lämna önskemål om aktiviteter som man ville skulle finnas på en samlingsplats. Planerna på en samlingsplats för äldre lades dock åt sidan, det blev andra investeringar som prioriterades och förverkligades istället.”

Därför vill vi

- ✓ Vänsterpartiet vill att Falu kommun åter tar tag i planerna på en samlingsplats för äldre, frågan är redan utredd! Då ungefär en tredjedel av kommunens äldre bor på landsbygden är det mycket viktigt att en samlingsplats för äldre placeras så att det går bra att ta sig dit med allmänna kommunikationer.
- ✓ Många av dagens äldre medborgare är friska och aktiva. De har rätt att kräva tillgång till kultur och fritidssysselsättningar som angår dem. Detta i sin tur förutsätter kollektivtrafik som fungerar fullt ut.
- ✓ Även de äldre som är sjuka eller har svårt att förflytta sig har rätt till samtal, pratstunder, högläsning och en möjlighet att utveckla sådant som intresserar dem. Dessa mellanmänniska möten skedde förut inom hemtjänsten. Antingen bör hemtjänsten få mer resurser och personal eller så ska kommunen utveckla samarbeten med frivilligorganisationer.

- ✓ Våra gamla skall bemötas med kärlek, omsorg och aktning och med respekt. Vi vill akta våra gamla så att våra egna liv blir oss värdiga! Alla levande varelser har bara ett liv!
- ✓ “Minns att ungdomen har ett fagert ansikte men ålderdomen har en vacker själ.”